

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Яни Ернстівни Левченко

на дисертаційну роботу Мо Гуаньсян «Формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів в освітньому середовищі університету в КНР», виконану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність дисертаційної роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями. Сучасна система вищої освіти функціонує в умовах глибоких трансформацій, зумовлених цифровізацією, інтернаціоналізацією, посиленням конкуренції на глобальному освітньому ринку та зростанням вимог до якості професійної підготовки майбутніх фахівців. У цих умовах університет дедалі більше перестає бути лише інституцією передачі знань і набуває значення складного освітнього середовища, яке впливає на формування професійних, соціальних, комунікативних, ціннісних і управлінських якостей здобувачів вищої освіти. Саме тому проблема формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів є особливо актуальною для сучасної педагогічної науки.

Обрана тема набуває особливої значущості у контексті дослідження освітнього середовища університетів Китайської Народної Республіки. КНР демонструє динамічний розвиток системи вищої освіти, у якій поєднуються державне регулювання, інституційне управління, традиційні соціокультурні цінності, цифрові практики та орієнтація на міжнародну інтеграцію. Такий досвід є важливим для наукового осмислення сучасних моделей підготовки менеджерів, оскільки дозволяє виявити механізми формування управлінської компетентності не лише через зміст освітніх програм, але й через цілісне функціонування університетського середовища.

Актуальність дисертації посилюється також необхідністю подолання суперечностей між теоретичною підготовкою майбутніх менеджерів і практичними запитами ринку праці; між універсальними моделями управлінської освіти та національно-культурною специфікою їх реалізації; між швидким розвитком цифрового освітнього середовища і потребою збереження соціально-комунікативного потенціалу фізичного університетського простору. У цьому аспекті дисертаційне дослідження має не лише теоретичне, але й

практикоорієнтоване значення для вдосконалення підготовки управлінських кадрів в Україні та КНР.

Дисертаційна робота виконана у межах ініціативної науково-дослідної теми «Теоретичний базис управління інноваційним розвитком на засадах забезпечення конкурентоспроможності організацій в умовах цифрової економіки» (№ ДР 0126U000988), що підтверджує її зв'язок із актуальними напрямками наукових досліджень. Слід відзначити, що здобувач опрацював значний масив українських, європейських, північноамериканських і китайських наукових джерел, нормативних документів, аналітичних матеріалів та освітніх практик університетів КНР, що забезпечило комплексний характер дослідження та належний рівень обґрунтованості його результатів.

Наукова новизна дисертації полягає в теоретичному обґрунтуванні освітнього середовища університетів КНР як багаторівневої педагогічної системи, що забезпечує формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів шляхом інтеграції державного регулювання, інституційного управління та соціально-педагогічних практик. Освітнє середовище розглянуто як системоутворювальний чинник розвитку управлінської компетентності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертація Мо Гуаньсян має чітку, логічно вмотивовану структуру, що охоплює вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Побудова дослідження відповідає логіці розв'язання поставлених завдань: від теоретичного аналізу поняття управлінської компетентності та світових практик її формування – до дослідження освітнього середовища університетів КНР і визначення напрямів використання позитивного досвіду України та Китаю.

Обґрунтованість наукових положень забезпечується коректним визначенням об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження, широкою джерельною базою, залученням нормативно-правових, аналітичних, методичних і наукових матеріалів, а також використанням комплексу теоретичних, порівняльно-педагогічних, структурно-функціональних і практикоорієнтованих методів. Обсяг дисертації, її структура, кількість та характер використаних джерел, а також повнота опрацювання наукової літератури відповідають чинним вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Достовірність висновків підтверджується системним аналізом українських, європейських і китайських підходів, узагальненням практик університетів КНР, визначенням критеріїв оцінювання освітнього середовища та розробленням практичних рекомендацій. Результати дослідження мають прикладне значення й можуть бути використані для модернізації освітніх програм, впровадження міждисциплінарного та практикоорієнтованого навчання, розвитку цифрових освітніх середовищ і підвищення якості підготовки майбутніх менеджерів.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях. Основні наукові положення, результати та висновки дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію й достатньою мірою відображені у наукових публікаціях автора. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференціях, що засвідчує їхню наукову апробацію та відповідність сучасним напрямкам розвитку педагогічної науки.

За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць. Серед них 3 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії «Б», а також 9 тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських наукових конференціях та національних наукових конференціях Китайської Народної Республіки. Особистий внесок здобувача у публікаціях, підготовлених у співавторстві, чітко визначений та не викликає сумнівів.

Аналіз змісту опублікованих праць свідчить, що вони повною мірою відображають концептуальні положення дисертаційного дослідження, його методологічні засади, основні результати та сформульовані висновки. Опубліковані матеріали охоплюють теоретичні аспекти дослідження управлінської компетентності, результати аналізу освітнього середовища університетів КНР, особливості інтеграції фізичного та цифрового освітніх просторів, а також практичні рекомендації щодо взаємозбагачення досвіду України та Китайської Народної Республіки.

Академічна доброчесність. Аналіз дисертаційної роботи Мо Гуаньсян підтверджує дотримання принципів академічної доброчесності. У дослідженні відсутні ознаки академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації. Усі використані джерела належним чином оформлені та супроводжуються коректними посиланнями. Отже, дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності та етики наукової діяльності.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення. Здобувач Мо Гуаньсян на належному науковому рівні обґрунтував вибір теми дисертації, її актуальність, визначив теоретико-методологічні засади та комплекс методів дослідження. Структура роботи є такою, що дає змогу послідовно вирішувати поставлені дослідницькі завдання.

У першому розділі розкрито теоретичні основи формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів. Автором здійснено аналіз сучасних підходів до визначення поняття управлінської компетентності та її структурних складових, узагальнено підходи української, європейської та китайської наукових шкіл, а також охарактеризовано світові практики і методології формування управлінської компетентності в освітньому середовищі закладів вищої освіти. Окрему увагу приділено визначенню проблем і суперечностей цього процесу в умовах цифровізації, глобалізації та трансформації вимог ринку праці.

Другий розділ присвячено аналізу стану та методичних основ формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів у КНР. У ньому розкрито особливості освітнього середовища університетів КНР, визначено освітні традиції та інституційні чинники, що впливають на підготовку майбутніх менеджерів. Важливим результатом розділу є характеристика критеріїв оцінювання формування управлінської компетентності, а також аналіз функціонування університетського середовища як чинника професійного й особистісного розвитку здобувачів освіти.

У третьому розділі досліджено формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів у контексті сучасних викликів вищої освіти. Автор розглядає інтеграцію фізичного та цифрового освітнього простору, визначає виклики й шляхи підвищення ефективності формування управлінської компетентності, а також обґрунтовує можливості взаємозбагачення освітнього досвіду України та КНР.

Загальні висновки відповідають поставленим завданням, відображають основні результати дослідження та засвідчують його завершеність. Дисертація оформлена відповідно до вимог до кваліфікаційних наукових праць такого рівня, виклад матеріалу є послідовним, аргументованим і науково виваженим.

До найбільш вагомих наукових результатів, що характеризують новизну дослідження, на наш погляд, слід віднести удосконалення методичного інструментарію дослідження процесу формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів шляхом переосмислення традиційних підходів до

порівняльно-педагогічного аналізу та їх розширення за рахунок інтеграції індигенних методів дослідження. Такий підхід забезпечує можливість більш повного врахування соціокультурної специфіки освітнього середовища університетів КНР, поглиблює дослідження культурно детермінованих механізмів формування управлінської компетентності, зокрема реляційних взаємодій, соціальних мереж і ціннісних орієнтацій, а також підвищує наукову достовірність і валідність інтерпретації результатів компаративно-педагогічних досліджень у міжкультурному контексті.

У дисертації розкрито ключові чинники формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів в освітньому середовищі університетів КНР, зокрема вплив цифровізації, інтеграції фізичного та віртуального освітніх просторів, інституційного управління, соціально-педагогічних практик і національно-культурної специфіки китайської вищої освіти. Робота містить порівняльне осмислення українського, європейського та китайського наукового досвіду, що дозволило визначити універсальні й контекстно зумовлені підходи до формування управлінської компетентності. Значну увагу приділено аналізу освітнього середовища університету як системоутворюючого чинника розвитку професійних, комунікативних, лідерських, соціально-етичних і міжкультурних складників компетентності майбутніх менеджерів. Загальні висновки дослідження є логічно структурованими, відповідають поставленим завданням і засвідчують досягнення мети дисертації, спрямованої на обґрунтування теоретико-методологічних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення підготовки менеджерів на засадах взаємозбагачення досвіду України та КНР.

Загалом позитивно оцінюючи наукове й практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне наголосити на певних дискусійних положеннях, а також висловити окремі пропозиції:

1. У підрозділі 2.2 автором здійснено ґрунтовний аналіз особливостей освітнього середовища університетів КНР та визначено чинники, які впливають на формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів. Разом із тим дискусійним видається питання співвідношення впливу загальнонаціональної освітньої політики та інституційної автономії окремих університетів. Робота значно виграла б, якби автор більш детально розкрив варіативність моделей формування управлінської компетентності у провідних університетах різних типів

(національних, регіональних, дослідницьких, приватних), що дозволило б повніше продемонструвати внутрішню неоднорідність системи вищої освіти КНР.

2. Безперечно підтримуючи авторську ідею щодо інтеграції фізичного та цифрового освітнього середовища як сучасної моделі формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів, вважаємо, що запропонований підхід потребує подальшого розвитку у частині визначення критеріїв оптимального співвідношення між цифровими та аудиторними формами освітньої взаємодії. У роботі переконливо доведено різний педагогічний потенціал цих середовищ, однак залишаються дискусійними питання оцінювання ефективності їх інтеграції залежно від етапів професійної підготовки, змісту освітніх компонентів та специфіки сформованості окремих складників управлінської компетентності.

3. Значною перевагою дисертації є авторський аналіз специфічних особливостей китайської моделі підготовки менеджерів, зокрема впливу соціокультурних чинників, концепції *guanxi*, державного регулювання та інтеграції традиційних і сучасних управлінських підходів. Разом із тим окремі положення третього розділу щодо можливостей взаємозбагачення освітнього досвіду України та КНР мають дискусійний характер. На нашу думку, робота виграла б від більш детального аналізу потенційних ризиків імплементації китайських практик в українську систему вищої освіти, насамперед з огляду на відмінності у соціокультурних традиціях, ступені університетської автономії, особливостях державного регулювання та академічної культури.

4. Дисертація вирізняється цілісністю, логічністю викладу та високим рівнем узагальнення отриманих результатів. Водночас, на наш погляд, загальні висновки роботи могли б бути ще більш практично орієнтованими у частині систематизації рекомендацій щодо імплементації результатів дослідження в освітню практику закладів вищої освіти України. Доцільним видається більш чітке структурування пропозицій залежно від рівня їх застосування (державний, інституційний, рівень освітньої програми), що сприяло б підвищенню практичної цінності проведеного дослідження.

Проте, вище зазначені дискусійні положення суттєво не впливають на позитивне враження від здійсненого дослідження, його теоретичну та практичну значущість. Можемо зазначити, що робота виконана на високому теоретико-методологічному та практичному рівнях. Усе вищезазначене дозволяє зробити *висновок* про те, що дисертація на тему «Формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів в освітньому середовищі університету в

КНР» здобувача Мо Гуаньсян є самостійним завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою, що дало змогу виконати поставлене наукове завдання.

Робота містить нові обґрунтовані теоретичні та практично значущі результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, вирішують поставлені перед дослідженням завдання, за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням. Дисертація відповідає спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки - Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та вимогам до оформлення дисертаційних досліджень, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Мо Гуаньсян заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

Яна ЛЕВЧЕНКО

